

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวทางการบริหารงานของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ W.R. 2542

1.1.1 การบริหารงานวิชาการ

1.1.2 การบริหารงานงบประมาณ

1.1.3 การบริหารงานบุคคล

1.1.4 การบริหารทั่วไป

1.2 ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546

1.3 การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.3.1 วัด : สถาบันการศึกษาแห่งแรกของสังคมไทย

1.3.2 ข้อสังเกตในการศึกษาสมัยอดีต

1.3.3 พัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

1.3.4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาพระสงฆ์

1.3.5 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานและการบริหารโรงเรียน

พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบความคิดในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวทางการบริหารงานของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542

แนวทางการบริหารงานของสถานศึกษา กำหนดโดยพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา
39 ว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ
การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่และ
สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไป

ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ชีระ ฎุญเจริญ (2546 : 69-71) ได้เสนอแนวคิดในการแบ่งงานบริหารงานของสถานศึกษาสอดคล้องกับ พรชัย ภาพันท์ (2547, มกราคม – มีนาคม : 41 - 43) ในด้านหลักการและแนวคิด ขอบข่ายภารกิจและบทบาทหน้าที่ตามแนวการกระจายอำนาจการบริหารทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1.1.1 การบริหารงานวิชาการ

1.1.1.1 หลักการและแนวคิด

(1) ยึดหลักในสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(2) มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

(3) มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

(4) มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัด คุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

(5) มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาศึกษา

1.1.1.2 ขอบข่ายภารกิจ

(1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

(2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

(4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

(5) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

(7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.1.1.3 ขอบข่ายการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

(1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพผู้ปกครองชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ
- บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
- นิเทศเพื่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา
- ติดตาม ประเมินผล
- และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้

(2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม
- จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้ง

ด้านเวลาสาระการเรียนรู้และผู้เรียน
- จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้

เรียนรู้
- ใช้การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการ

ส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- ให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามี

เรียนรู้้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง
- ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการ

(3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
- กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
- จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

ผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียน
- วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ เทียบโอน

การซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน
- จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มี

- จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
- มีการเทียบโอนผลการเรียนโดยคณะกรรมการ

- จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

(4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

- จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา

- สนับสนุน ส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานภายในสถานศึกษา

- กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผล การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

- ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

(5) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิต พัฒนา และใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา

- จัดทำ จัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอและหลากหลาย

(6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

- จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียง และสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

- ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

(7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

- รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

- ดำเนินการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

- สนับสนุนและช่วยเหลือให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่นๆ

1.1.2 การบริหารงานงบประมาณ

1.1.2.1 หลักการและแนวคิด

(1) ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาส การศึกษาของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน และจัดสรรเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนที่มีลักษณะพิเศษตามความจำเป็น

(2) มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัวควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้

(3) ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นวงเงินรวมแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

(4) มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน คือ

- การวางแผนงบประมาณ
- การคำนวณต้นทุนผลผลิต
- การจัดระบบการจัดหาพัสดุ
- การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
- การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน
- การบริหารสินทรัพย์
- การตรวจสอบภายใน

(5) มุ่งส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากทุกส่วนของสังคมมาใช้เพื่อการจัดและพัฒนาศึกษา

1.1.2.2 ขอบข่ายภารกิจ

(1) การจัดตั้งงบประมาณ

(2) การจัดสรรงบประมาณ

- การจัดสรรงบประมาณ
- การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

- การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- การรายงานผล

(3) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้

จ่ายงบประมาณ

- การตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ
- การตรวจสอบติดตามการใช้ผลผลิต

(4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- ทุนการศึกษา
- กองทุนกั๊ยมเพื่อการศึกษา
- กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
- การจัดการทรัพยากร
- การส่งเสริมการบริหารการจัดหารายได้และ

ผลประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย

(5) การบริหารการเงิน

- การเบิกเงินจากคลัง
- การรับเงิน
- การเก็บรักษาเงิน
- การจ่ายเงิน
- การนำส่งเงิน

(6) การบริหารบัญชี

- การจัดทำบัญชีการเงิน
- การจัดทำทะเบียนทางการเงิน
- การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและ

รายงาน

(7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- การวางแผนจัดหาพัสดุ
- การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ
- การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำ

และจัดหาพัสดุ

- การจัดหาพัสดุ
- การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ
- การจัดหาผลประโยชน์สินทรัพย์

1.1.2.3 ขอบข่ายการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

(๑) การจัดตั้งงบประมาณ

- จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ ด้านงบประมาณของสถานศึกษา

- วิเคราะห์แผนกลยุทธ์ โดยพิจารณาแผนงาน งาน/โครงการของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อนำไปจัดตั้งเป็นแผนงบประมาณของสถานศึกษา

- จัดทำแผนงบประมาณตามแผนงาน/โครงการให้มีความเชื่อมโยงกับดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ของสถานศึกษาและของเขตพื้นที่การศึกษา

- วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน งาน/โครงการ และจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

- จัดทำคำขอตั้งงบประมาณของสถานศึกษาเสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- ทำข้อตกลงบริการสาธารณะ โดยมีเป้าหมายการให้บริการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

(2) การจัดสรรงบประมาณ

- การจัดสรรงบประมาณจัดสรรงบประมาณที่ได้รับกับหน่วยงานภายในสถานศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

- การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ (ก) การส่งทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อขอใช้งบประมาณไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(ข) เบิกจ่ายงบประมาณประเภทต่างๆตามแผนปฏิบัติการประจำปี

(ง) อนุมัติการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ตามประเภทและรายการที่ได้รับงบประมาณ

- การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ โอนเงินงบประมาณวงเงินรวมต่างประเภทงบรายจ่ายของแต่ละแผนงาน งาน/โครงการ

- การรายงานผล

รายงานผลการดำเนินงาน ผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี โดยแสดงรายละเอียด ผลผลิตและผลลัพธ์ของแผนงาน งาน/โครงการ ตามแผนที่กำหนดไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(3) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

- การตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ

(ก) กำหนดแผนการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

(ข) วางแผน ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินความเพียงพอและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษา

1. สอบทานระบบการปฏิบัติงาน
2. สอบทานความเชื่อถือได้ของข้อมูล
3. ตรวจสอบระบบการดูแลรักษาและความปลอดภัยของทรัพย์สินของหน่วยรับตรวจ

ปลอดภัยของทรัพย์สินของหน่วยรับตรวจ

- การตรวจสอบติดตามการใช้ผลผลิต

(ก) ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

(ข) วางแผนประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การดำเนินงานของสถานศึกษา

(ค) วิเคราะห์และประเมินความมีประสิทธิภาพ ประหยัดและคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานในสถานศึกษา

(4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- ทุนการศึกษา

(ก) วางแผน งบประมาณ ส่งเสริมการระดมทุนการศึกษา และทุนเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา

(ข) จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และระบบการรับจ่าย ทุนการศึกษาและทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิด ประสิทธิภาพ คุ้มค่าและมีความโปร่งใส

(ค) สรุป รายงาน เผยแพร่ และเชิดชูเกียรติ ผู้สนับสนุนทุนการศึกษาและทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

- กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 (ก) สำรวจความต้องการของนักเรียน และคัดเลือกผู้
 เสนอกู้ยืมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
 (ข) ประสานการกู้ยืมเพื่อการศึกษาแบบหน่วยปฏิบัติที่
 เกี่ยวข้อง
 (ค) สร้างความตระหนักแก่ผู้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา
 (ง) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการ
 ดำเนินงาน

- กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
 จัดระบบสวัสดิการเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้
 สอดคล้อง และเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- การจัดการทรัพยากร
 (ก) สำรวจและจัดทำข้อมูลทรัพยากร เพื่อการศึกษา
 ในเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
 (ข) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษา
 ร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ ต่อกระบวนการเรียนการสอนและสถานศึกษา
 (ค) ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและ
 หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน

(ง) ดำเนินการเชิดชูเกียรติบุคคล และหน่วยงานทั้ง
 ภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนการให้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

- การส่งเสริมการบริหารการจัดการรายได้และผลประโยชน์
 ในรูปแบบที่หลากหลาย

- จัดหารายได้และผลประโยชน์และบริหารจัดการตาม
 แนวทางของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(5) การบริหารการเงิน

- การเบิกเงินจากคลัง
 ยื่นเรื่องขอเบิกเงินพร้อมหลักฐานสำหรับรายการที่มีได้

จัดสรรและกำหนดให้เบิกเป็นเงินก้อน เช่น เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ให้เขต
 พื้นที่การศึกษา เว้นแต่กรณีการขอเบิกเงินสำหรับเงินงบประมาณที่จัดสรรและกำหนดให้เบิก
 เป็นวงเงินรวมไม่ต้องยื่นเรื่องให้เขตพื้นที่การศึกษา

หน้าหนึ่งของสถานศึกษา

- การรับเงิน
รับเงินและออกใบเสร็จรับเงินในส่วนที่อยู่ในอำนาจ

- การเก็บรักษาเงิน
เก็บรักษาเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

- การจ่ายเงิน
(ก) จ่ายเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ให้แก่บุคลากรหรือผู้มีสิทธิโดยตรงเว้นแต่กรณีที่เป็น อำนาจจ่ายของคลังและที่คลังกำหนดให้ส่วนราชการผู้เบิกเป็นผู้จ่าย

- (ข) หักเงิน ณ ที่จ่ายและนำเงินที่หักส่งตามอำนาจหน้าที่

- การนำส่งเงิน
นำส่งเงินที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ โดยนำส่งคลังโดยตรง

หรือนำส่งคลังผ่านธนาคาร

(6) การบริหารการบัญชี

- การจัดทำบัญชีการเงิน
จัดทำบัญชีเฉพาะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา
- การจัดทำทะเบียนทางการเงิน
จัดทำทะเบียนเฉพาะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ

สถานศึกษา

- การจัดทำรายงานการเงินและงบการเงิน
จัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงินส่งเขตพื้นที่รวมทั้งเปิดเผยต่อสาธารณชน

- การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

จัดทำและจัดหาแบบพิมพ์ขึ้นใช้เอง เว้นแต่เป็นแบบพิมพ์กลางที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อจำหน่าย จ่ายแจก

(7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- การวางแผนจัดหาพัสดุ
วางแผนจัดหาพัสดุปีปัจจุบันและล่วงหน้า 3 ปี เฉพาะส่วนที่จะจัดหาเองหรือที่จะร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นจัดหา

- การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ
กำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ เว้นแต่
กรณีที่มีรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะเป็นมาตรฐานอยู่แล้ว

- การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและ
จัดหาพัสดุ

พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการจัดทำและ
จัดหาพัสดุในระดับสถานศึกษา

- การจัดหาพัสดุ
จัดหาพัสดุด้วยเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ
ของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาดำเนินการเองหรือร่วมกับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่น
จัดหาตามแผนการจัดหาพัสดุประจำปี

- การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
ควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุในส่วนที่เป็น
อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาตามที่ระเบียบ กฎหมายกำหนด

- การจัดหาผลประโยชน์สหกรณ์
จัดหาผลประโยชน์สหกรณ์ ในส่วนที่อยู่ในความ

รับผิดชอบของ สถานศึกษา

1.1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

1.1.3.1 หลักการและแนวคิด

(1) ยึดหลักการบริหารเพื่อให้เกิดพัฒนาบุคลากรอย่าง

ต่อเนื่อง

(2) ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของเขต
พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

(3) ยึดหลักธรรมาภิบาล

1.1.3.2 ขอบข่ายภารกิจ

(1) การวางแผนอัตรากำลัง
(2) การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครู และ

บุคลากรทางการศึกษา

(3) การกระจายอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา

- (4) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
(ก) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
(ข) การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ และการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม
- (5) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
(ก) การย้ายข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา
ภายในเขต พื้นที่การศึกษา
(ข) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ต่างเขตพื้นที่การศึกษา
- (6) การเปลี่ยนแปลงสถานภาพวิชาชีพ
(7) เงินเดือนและค่าตอบแทน
(8) การเลื่อนขั้นเงินเดือน
(9) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
(10) การลาศึกษาต่อ
(11) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
(12) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
(13) มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
(14) การส่งเสริมวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา
(15) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา
(ก) การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา ผู้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง
(ข) การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู และ
บุคลากรทางการศึกษา ผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
- (16) การสั่งพักราชการ การส่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
(17) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
(18) การอุทธรณ์
(19) การร้องทุกข์
(20) การออกจากราชการ
(21) การขอรับใบอนุญาตและการขอต่อใบอนุญาตประกอบ
วิชาชีพ

ศึกษา (22) งานทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการ

(23) งานยกเว้นคุณสมบัติ

(24) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(25) งานเลขานุการ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

1.1.3.3 ขอบข่ายการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและ
สถานศึกษา

(1) การวางแผนอัตรากำลัง

(ก) ประเมินความต้องการอัตรากำลัง

(ข) จัดทำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา

(ค) เสนอแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา โดยความ

เห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

(2) การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

(ก) สำรวจและรวบรวมข้อมูล การขอปรับปรุงกำหนด

ตำแหน่งให้สูงขึ้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

(ข) รวบรวมคำขอและผลงานการขอเลื่อนวิทยฐานะ

เสนอไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(ค) ขอกำหนดตำแหน่งเพิ่มเติมและเสนอขออนุมัติตัด

โอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือน

(ง) เสนอขอเปลี่ยนแปลงการกำหนดตำแหน่ง

ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษา

(จ) ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และตามที่ได้รับ

มอบหมาย

(3) การเกลี้ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา รวบรวมและรายงานข้อมูลข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อ
เขตพื้นที่การศึกษา

(4) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

(ก) เสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษา

(ข) ดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับ

ราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณี อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
เห็นชอบหรือมอบหมาย

(ค) ดำเนินการสรรหาและจัดจ้างบุคคล เพื่อปฏิบัติงาน
ในตำแหน่งอัตรากำลังประจำหรืออัตรากำลังชั่วคราว

(5) การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการและการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม

(ก) แจ้งภาระงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

(ข) ดำเนินการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการสำหรับบุคลากรทางการศึกษา หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มสำหรับผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่ง "ครูช่วย" ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

(ค) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่ได้แจ้งให้ทราบตามข้อ 1 (อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง)

(ง) รายงานผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มแล้วแต่กรณีต่อเขตพื้นที่การศึกษา

(จ) ดำเนินการแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดเมื่อได้รับอนุมัติจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

(6) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ก) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

- การย้ายผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา
ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอความประสงค์ และ
เหตุผลความจำเป็นในการขอย้ายต่อเขตพื้นที่การศึกษา

- การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) รวบรวมรายชื่อและข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายและให้ความเห็นเสนอไปยังสถานศึกษาที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประสงค์จะขอย้ายไปปฏิบัติงาน

2) พิจารณาให้ความเห็นชอบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายมาปฏิบัติงานในสถานศึกษา

(ก) ในกรณีที่เห็นชอบการรับย้ายข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เสนอเรื่องไปยังเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อขออนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

(ข) ในกรณีให้ความเห็นว่าเป็นสมควรรับย้าย ให้แจ้งเรื่องไปยังผู้บริหารสถานศึกษาด้านสังกัดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ ประสงค์จะขอย้ายทราบ

3) ส่งย้ายและสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษาแล้วแต่กรณีตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(ข) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และเหตุผลความจำเป็น ในการขอย้ายไปยังเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดและเขตพื้นที่ การศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายไปปฏิบัติงาน

- การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) รวบรวมรายชื่อและข้อมูลข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายและให้ความเห็นเสนอไปยังสถานศึกษาที่ข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาประสงค์จะ ขอย้ายไปปฏิบัติงาน

2) พิจารณาให้ความเห็นชอบข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่ประสงค์จะขอย้ายมาปฏิบัติงานในสถานศึกษา

(ก) ในกรณีให้ความเห็นชอบรับย้ายข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เสนอเรื่องไปยังเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อขออนุมัติ คณะอนุกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

(ข) ในกรณีให้ความเห็นว่าเป็นไม่สมควรรับย้าย ให้แจ้งเรื่องไปยังผู้บริหารสถานศึกษาด้านสังกัดของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่ประสงค์ขอย้ายทราบ

3) ส่งย้ายและสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษาแล้วแต่กรณีตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(7) การเปลี่ยนแปลงสถานภาพวิชาชีพ

(ก) ตรวจสอบคำขอเปลี่ยนสถานภาพของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความประสงค์จะขอเปลี่ยนตำแหน่ง หน้าที่ และเสนอต่อเขต พื้นที่การศึกษา

(ข) เสนอแนะให้ความเห็นชอบ ในกรณีที่มีข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาขอเปลี่ยนแปลงตำแหน่งมาดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานั้น ๆ

(ค) ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(8) เงินเดือนและค่าตอบแทน

(ก) อัตราเงินเดือน และค่าตอบแทนให้เป็นไปตามบัญชีอัตราเงินเดือนและเป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(ข) การได้รับเงินเดือน และค่าตอบแทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

(9) การเลื่อนขั้นเงินเดือน

(ก) การเลื่อนขั้นเงินเดือนปกติ

1) ประกาศเกณฑ์การประเมินและแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบให้แก่ข้าราชการครู และบุคลากรในสถานศึกษาทราบโดยทั่วกัน

2) แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดในฐานะผู้บังคับบัญชา

3) รวบรวมข้อมูลพร้อมความเห็นของผู้มีอำนาจในการประเมิน และให้ความเห็นในการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอคณะกรรมการตามข้อ 2. พิจารณา

4) แจ้งคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะผู้บังคับบัญชาทราบ พร้อมเหตุผลที่ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน

5) สั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(ข) การเลือกขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ กรณีถึงแก่ความตาย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

1) เสนอเรื่องพร้อมทั้งข้อเท็จจริง และความเห็นที่เป็นข้อยุติและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

2) ดำเนินการด้านสวัสดิการให้แก่ครอบครัวผู้ถึงแก่กรรม อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายกำหนดตามความเหมาะสม

(10) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ก) วิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

(ข) จัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

(ค) ดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแผนที่กำหนด

(ง) สร้างและพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่าย ในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(11) การลาศึกษาต่อ

(ก) อนุญาตหรือเสนอขออนุญาตการลาศึกษาต่อตามนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการของเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการตามที่กฎหมายกำหนด

(ข) เสนอเรื่องการอนุญาตให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลาศึกษาต่อให้เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือเพื่อทราบแล้วแต่กรณี

(12) การประเมินผลการปฏิบัติงาน

(ก) กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและที่ อ.ก.ค.ศ. กำหนด

(ข) ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ตามเกณฑ์และวิธีการตามข้อ 1.

(ค) นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

(ง) รายงานผลการประเมินการปฏิบัติงาน ในส่วนที่เขตพื้นที่การศึกษาร้องขอได้รับทราบ

(13) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

(ก) ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและคุณภาพการศึกษา

(ข) สร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้มีผลงานดีเด่นและมีคุณงามความดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดหรือกรณีอื่นตามความเหมาะสม

(14) มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

(ก) ดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ข) ควบคุม ดูแล และส่งเสริมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

(15) การส่งเสริมวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ก) เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

(ข) เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยในตนเอง

(ร) ป้องกันไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย

(16) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ก) การดำเนินการทางวินัย และการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

๑) กรณีมีผลความผิดวินัย (ไม่ร้ายแรง) ไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงในฐานผู้บังคับบัญชา

2) พิจารณาลงโทษทางวินัย หากปรากฏผลการสอบสวนว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด

3) รายงานผลการพิจารณาลงโทษทางวินัยไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

(ข) การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1) ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น ในกรณีที่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไม่ชัดเจน

2) กรณีมีมูลการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในฐานผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง หรือรายงานต่อผู้มีอำนาจแล้วแต่กรณี

3) ประสานกับหน่วยงานการศึกษาอื่นและกรรมการสอบสวน กรณีมีการกระทำผิดวินัยร่วมกัน

4) พิจารณาสถานโทษ หรือสั่งลงโทษตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

5) รายงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือเสนอสถานโทษไปยังเขตพื้นที่การศึกษากรณีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

(17) การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
เมื่อมีการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีกระทำ
ผิดวินัยอย่างร้ายแรง และมีเหตุสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามที่
กฎหมายกำหนด

(18) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
เสนอรายงานการดำเนินการลงโทษทางวินัย และการ
ลงโทษที่ให้ดำเนินการแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไปยังผู้อำนวยการ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาและ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามลำดับ

(19) การอุทธรณ์
(ก) รับเรื่องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของ
ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา แล้วเสนอไปยังผู้มีอำนาจตาม
กฎหมายพิจารณาในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอเรื่องอุทธรณ์ผ่าน
หัวหน้าสถานศึกษา

(ข) เสนอความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาที่
เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอุทธรณ์ และการร้องเรียนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณาของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้มีอำนาจตาม
กฎหมาย

(20) การร้องทุกข์
(ก) รับเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการครู และบุคลากร
ทางการศึกษาในสถานศึกษาแล้วเสนอไปยังผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณา ในกรณีที่
ข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาเสนอเรื่องร้องทุกข์ผ่านหัวหน้าสถานศึกษา

(ข) เสนอความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาที่
เกี่ยวกับการร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณา
ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือ ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

(21) การออกจากราชการ
(ก) การลาออกจากราชการ

1) อนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการ
ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และ
วิธีการที่กฎหมายกำหนดหรือรับเรื่องการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา ในฐานะผู้บังคับบัญชา แล้วเสนอไปยังผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งพิจารณา

2) ยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกจากราชการของ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง หากเห็นว่า
จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

(ข) สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งหรือเสนอให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแล้วแต่กรณี

(22) การขอรับใบอนุญาตและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
ดำเนินการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อเสนอไปยังเขตพื้นที่การศึกษาให้ดำเนินการต่อไป

(23) งานทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
(ก) จัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง

(ข) ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา และลูกจ้างในสถานศึกษา

(ค) รับเรื่องการแก้ไขวัน เดือน ปีเกิด แล้วเสนอให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณา

(24) งานยกเว้นคุณสมบัติ
เสนอความเห็นและข้อมูลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ขอยกเว้นคุณสมบัติตามที่ อ.ก.ค.ศ. ขอ

(25) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
(ก) ดำเนินการในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา และลูกจ้างในสถานศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเสนอไปยังผู้มีอำนาจ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

(ข) จัดทำทะเบียนผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างในสังกัด

1.1.4 ด้านการบริหารทั่วไป

1.1.4.1 หลักการและแนวคิด

(1) ยึดหลักในสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหาร และจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยเขตพื้นที่ศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(2) มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชน และองค์การที่เกี่ยวข้อง

(3) มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมสามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

(4) การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญ ที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถานสังคมอื่น

1.1.4.2 ขอบข่ายภารกิจ

- (1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- (2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- (3) การวางแผนการศึกษา
 - (ก) แผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์
 - (ข) แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีและแผนปฏิบัติการ

ประจำปี

- (4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- (5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- (6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- (7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- (8) งานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
- (9) การดำเนินงานธุรการ ด้านการเงิน การคลัง บัญชีและพัสดุ
- (10) การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากร
- (11) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- (12) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- (13) การรับนักเรียน
- (14) การจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลือกสถานศึกษา
- (15) การอำนวยความสะดวกและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ

นอกระบบและตามอัธยาศัย

- (16) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- (17) การทัศนศึกษา
- (18) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- (19) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- (20) การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- (21) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- (22) งานกำกับดูแลสถานศึกษา : ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและรายงาน
- (23) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

1.2 ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2546 : 141 - 146)

1. มีคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง ผู้แทนแม่กองบาลีสนามหลวง ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนกรมวิชาการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนไม่เกิน 5 รูป/คน เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

2. กรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และมาจากการคัดเลือกของผู้แทนกลุ่มโรงเรียนให้เป็นกรรมการคราวละ 4 ปี กรรมการดังกล่าวอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ไม่เกิน 2 วาระ

คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- (2) กำหนดมาตรฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(3) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดตั้ง ขยาย หรือยุบเลิก โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(4) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(5) กำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(6) ควบคุมดูแล จัดการศึกษาให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลัก และป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากหลักธรรมวินัยในพระไตรปิฎก

(7) ให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา

(8) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา

(9) ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตลอดจนหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ทุกประเภท ถ้าปรากฏมีความบกพร่องให้พิจารณาเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีอำนาจสั่งยุบเลิกโรงเรียนได้

(10) วินิจฉัย ชี้ขาด ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามระเบียบนี้

(11) ออกระเบียบ คำสั่ง ประกาศเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(12) แต่งตั้งคณะกรรมการและประธานกลุ่มโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มอบหมาย

3. ให้กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4. วัดที่จะขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดทำแผนงานในการบริหารจัดการ ให้รายงานขอความเห็นชอบจากเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าคณะจังหวัดและให้เสนอรายงานขอจัดตั้งไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาเห็นสมควรแล้วให้เสนอขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ออกใบอนุญาต

5. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีนักเรียนไม่น้อยกว่า 40 รูป/คน

นักเรียนที่จะเข้าเรียนต้องสำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าระดับที่เรียน คือในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่าในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

การเปิดปิดภาคเรียนให้เป็นไปตามกำหนดวันเปิดปิดภาคเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

6. การรวบรวมข้อมูลและสถิติทางการศึกษาประจำปีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เสนอตามแบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

7. ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว เป็นสถานศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการรูปหนึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษา และรับผิดชอบในการบริหารงานการศึกษาของโรงเรียน ให้มีผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ รับผิดชอบงานตามที่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ มอบหมาย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนดให้ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารทำหน้าที่สอนด้วย สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมง

8. การกำหนดตำแหน่งผู้บริหารและอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

9. การแต่งตั้งผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ในส่วนกลาง ให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแต่งตั้ง

ในส่วนภูมิภาคให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง แล้วรายงานให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ

10. คุณสมบัติของผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีดังนี้

- (1) ผู้จัดการ มีอายุพรรษา 5 ปีขึ้นไป
- (2) ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ต้องเป็นเปรียญธรรมไม่น้อยกว่า 3 ประโยค หรือพุทธศาสตรบัณฑิตหรือศาสนศาสตรบัณฑิตหรือปริญญาตรีทางการศึกษาหรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครูมีอายุพรรษา 5 ปีขึ้นไป และอายุไม่เกิน 60 ปี
- (3) ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ต้องมีวุฒิเปรียญธรรม ไม่น้อยกว่า 3 ประโยค หรือพุทธศาสตรบัณฑิตหรือศาสนศาสตรบัณฑิตหรือปริญญาตรีทางการศึกษาหรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครูจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ก็ได้ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และไม่เกิน 60 ปี
- (4) ครูจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ก็ได้ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และไม่เกิน 60 ปี

ครูสอนวิชาภาษาบาลีสำหรับการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครู และต้องเป็นเปรียญธรรม 3 ประโยคขึ้นไป

ครูสอนวิชาธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติสำหรับการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครูและจบนักธรรมชั้นเอก

ครูสอนวิชาสามัญสำหรับการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาอื่น แต่ต้องมีวิชาชีพครูหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูด้วย

- (5) บุคลากรทางการศึกษาอื่นของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา

11. ในกรณีที่ตำแหน่งผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการว่างลง ไม่สามารถแต่งตั้งในเวลาอันสมควรได้ให้แต่งตั้งผู้รักษาการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อน โดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้รักษาการตำแหน่งผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ในส่วนกลางให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนภูมิภาค ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้แต่งตั้ง
- (2) การร้องขอให้แต่งตั้งผู้รักษาการตำแหน่งผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ ให้เจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการเจ้าอาวาสเป็นผู้ร้องขอ
- (3) กรณีตำแหน่ง ผู้จัดการโรงเรียนว่าง
 - ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการ
 - ถ้าไม่มีเจ้าอาวาส หรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้รักษาการเจ้าอาวาส เป็นผู้รักษาการ

(4) กรณีตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการว่างลงให้เจ้าอาวาส หรือผู้รักษาการเจ้าอาวาสเสนอขอแต่งตั้งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของโรงเรียนหนึ่งตามที่เห็นสมควร หรือให้ประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นผู้รักษาการอีก ตำแหน่งหนึ่ง จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว แต่ต้องไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่ตำแหน่งว่างลง แต่อาจขยายเวลาได้อีกไม่เกินวันปิดภาคเรียนของปีการศึกษาถัดไป และหากพ้นเวลาที่กำหนดนี้ตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ยังว่างอยู่ให้ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณาสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งเพื่อแต่งตั้งต่อไป

12. เงินเดือนหรือค่าตอบแทนผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

13. ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 โดยอนุโลม

14. ให้มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อควบคุมดูแล การบริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยให้เป็นไปตาม ระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

15. การดำเนินการวินัยแก่บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

16. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้การอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

1.3 การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประวัติการจัดการศึกษา ดังนี้

1.3.1 วัด : สถาบันการศึกษาแห่งแรกของสังคมไทย

เบาริ่ง (2509 : 2) กล่าวว่าในสมัยสุโขทัย รัฐและวัดเป็นศูนย์กลางแห่ง ประชาชนกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐและวัดย่อมเป็นการสอนประชาชนในตัว การศึกษาในสมัย สุโขทัยเป็นการศึกษาแผนโบราณ ซึ่งดำเนินสืบต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วิชาที่เรียนในขณะนั้นคือ ภาษาบาลี ภาษาไทย

(4) กรณีตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการว่างลงให้เจ้าอาวาส หรือผู้รักษาการเจ้าอาวาสเสนอขอแต่งตั้งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของโรงเรียนหนึ่งตามที่เห็นสมควร หรือให้ประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นผู้รักษาการอีก ตำแหน่งหนึ่ง จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว แต่ต้องไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่ตำแหน่งว่างลง แต่อาจขยายเวลาได้อีกไม่เกินวันปิดภาคเรียนของปีการศึกษาถัดไป และหากพ้นเวลาที่กำหนดนี้ตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ยังว่างอยู่ให้ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณา สรรหาผู้ดำรงตำแหน่งเพื่อแต่งตั้งต่อไป

12. เงินเดือนหรือค่าตอบแทนผู้จัดการ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

13. ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยให้มีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 โดยอนุโลม

14. ให้มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อควบคุมดูแล การบริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยให้เป็นไปตาม ระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

15. การดำเนินการวินัยแก่บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

16. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้การอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

1.3 การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประวัติการจัดการศึกษา ดังนี้

1.3.1 วัด : สถาบันการศึกษาแห่งแรกของสังคมไทย

เขาริ่ง (2509 : 2) กล่าวว่าในสมัยสุโขทัย รัฐและวัดเป็นศูนย์กลางแห่ง ประชาชนกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐและวัดย่อมเป็นการสอนประชาชนในตัว การศึกษาในสมัย สุโขทัยเป็นการศึกษาแผนโบราณ ซึ่งดำเนินสืบต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วิชาที่เรียนในขณะนั้นคือ ภาษาบาลี ภาษาไทย

และวิชาสามัญขั้นต้น สำหรับสถานที่เรียน มี 2 แห่ง แห่งหนึ่งคือ วัด เป็นสำนักเรียนของ บรรดาบุตรหลาน ขุนนาง และราษฎรทั่วไป มีพระสงฆ์ที่เชี่ยวชาญภาษาบาลีเป็นครูผู้สอน เนื่องจากในสมัยนั้นเรียนภาษาบาลีเป็นพื้น ใครรู้พระธรรมวินัย แดกจกกันนับว่าเป็นปราชญ์ อีกแห่งหนึ่งคือ สำนักราชบัณฑิต ซึ่งสอนแต่เฉพาะเจ้านายและบุตรข้าราชการ เท่านั้น

ในสมัยอยุธยา การศึกษาทั่วไปอยู่กับวัด ราษฎรนิยมพาบุตรหลานไปฝากพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ และรับการอบรมในทางศาสนา เมอร์ซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสสมัยพระเจ้าหลุยส์ 14 กล่าวไว้ในหนังสือราชอาณาจักรสยามว่า “.....พระสงฆ์สอนหนังสือให้แก่ เขาวชน และอธิบายคำสั่งสอนแก่ราษฎรตามที่เขียนไว้ในภาษาบาลี..” เมอร์ซิเออร์ บิลเลอกัวร์ สังฆราชแห่งบัลลอล ในคณะสอนศาสนาโรมันคาทอลิกของฝรั่งเศสประจำประเทศไทย กล่าวไว้ในหนังสือราชอาณาจักรไทยหรือสยาม ปี พ.ศ. 2497 เช่นกันว่า “...ภายหลังหรือบางทีก่อนพิธีโกนจุก บิดามารดาส่งบุตรหลานของตนไปอยู่วัด เพื่อเรียนอ่าน และเขียนเด็กเหล่านี้ รับใช้พระ พายเรือให้พระและรับประทานอาหารซึ่งบิดาเขาบิดามาได้ร่วมกับพระด้วย พระสอนอ่านหนังสือให้เพียงเล็กน้อย วันละครั้งหรือสองครั้ง เพื่อเป็นการตอบแทน การศึกษา ในส่วนของเด็กหญิงมีการสอนให้ทำครัว ตำน้ำพริก ทำขนม มวนบุหรี่และจับพลู” (เบาริ่ง, 2509 : 2)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษายังคงดำเนินไปเช่นเดียวกับ สมัยอยุธยา กล่าวคือ มีวัดเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่พลเมืองให้เหมาะสมกับความต้องการของ ประชาชน วัดและบ้าน รับภาระในการอบรมสั่งสอนเด็ก ส่วนรัฐหรือราชสำนักควบคุมตลอดจน ให้ความอุปถัมภ์พอสมควร เบาริ่ง (2509 : 2) กล่าวถึงการศึกษาสมัยรัตนโกสินทร์ว่า “...การศึกษาตั้งแต่โกนจุกแล้วเด็กชายถูกส่งไปอยู่วัด เรียน อ่าน เขียนคำสอนศาสนากับ พระสงฆ์และได้รับมอบหมายให้จัดการศึกษาโรงเรียนอยู่กับวัดโดยมาก ย่อมเป็นของธรรมดา ทางพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญของระบบการศึกษา แต่วิธีที่จะแสวงหาความรู้สูงสาขาใดสาขา หนึ่งยังมีอยู่น้อย...” ทำให้การศึกษาแผนโบราณจึงหนักไปทางอักษรศาสตร์ เป็นการศึกษาที่ อนุโลมตามแบบแผนและประเพณี ไม่มีการค้นคว้าทางธรรมชาติหรือทางวิทยาศาสตร์ ส่วน วิชาชีพต่างๆ เช่น วิชาช่างฝีมือวิชาแพทย์แผนโบราณ และวิชาอาชีพต่างๆ นั้นเรียนในวงศ์ สกุลและตามท้องถิ่นเป็นการศึกษาแบบสืบตระกูล เป็นมรดกทางปัญญาที่สืบทอดกันมาแต่ บรรพบุรุษ ต่อมารัชกาลที่ 5 โปรดให้ความรวมข่าวต่าง ๆ จัดเป็นกรมช่างสิบหมู่โดยอาศัย พระสงฆ์และราษฎรร่วมมือกันเอง พระมหากษัตริย์ทรงทำนุบำรุงการศึกษาทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ทางตรง คือ ทรงพระราชนิพนธ์ตำรับตำรา วรรณคดีต่าง ๆ ส่วนทางอ้อม คือ ทรง เป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก เช่น สร้างวัดให้เป็นสถานศึกษาและทำนุบำรุงพระสงฆ์

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาทั้งหลายในปัจจุบันได้เกิดขึ้นใน วัดแทบทั้งสิ้น เช่น โรงเรียนวัดมเหยงคณ์ เป็นโรงเรียนราษฎร์แห่งแรกที่เกิดขึ้นในวัดเมื่อ พ.ศ. 2427 โรงเรียนฝึกหัดครูวัดเทพศิรินทราวาส เมื่อ พ.ศ. 2445 สามัญศึกษากรม วัดอรุณราชวราราม เมื่อ พ.ศ. 2445 และกำเนิดการอาชีวศึกษาแห่งแรกเรียกว่าโรงเรียน พาณิชยการ วัดมหาพฤกษ์ธรรมเป็นโรงเรียนประถมวิสามัญสอนวิชาค้าขายและ ภาษาต่างประเทศ ซึ่งต่อมาย้ายไปรวมกับโรงเรียนพาณิชยการวัดราชบูรณะ แล้วต่อมาย้ายไป สอนที่วัดแก้วแจ่มฟ้า ถนนสี่พระยาในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2450 และมหาวิทยาลัยแห่ง แรกก็ได้เกิดขึ้นที่วัดพระเชตุพน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการศึกษาก็ได้เกิดขึ้นในวัดเป็นครั้งแรกใน สมัยกรุงสุโขทัยเมื่อ พ.ศ. 1800 เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นครั้งแรกด้วยของ พระภิกษุและประชาชนจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่าง วัดและชุมชนมีความสนิทแนบแน่น เป็นอย่างดีตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เรียกว่า "บวร" นั่นเอง พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษา พระปริยัติธรรมทุกแผนก และรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ตลอดมา

สรุปได้ว่า พระสงฆ์และวัดในบวรพระพุทธศาสนา ได้ทำหน้าที่สังคม สงเคราะห์ด้านการศึกษาแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษามาช้านานแล้ว ตั้งแต่สมัย สุโขทัยจวบจนถึงปัจจุบัน และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก็เป็นอีกหนึ่ง ทางเลือกของเยาวชนของชาติที่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาแม้ว่ารัฐจะอุดหนุนเงินงบประมาณ มาให้แต่ละปี ซึ่งน้อยมาก ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการในการพัฒนาการศึกษา แต่ พระสงฆ์และบุคลากรของโรงเรียนก็มุ่งมั่นที่จะให้การศึกษาดูแลและให้การอบรมเยาวชนของชาติให้ มีการศึกษาที่ดี ให้มีโอกาสดูแลรับใช้สังคมและประเทศชาติ

1.3.2 พัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

จักรพรรดิ ธรรมศักดิ์ (2548 : 1) กล่าวไว้ว่าในส่วนของการจัดการศึกษา ของคณะสงฆ์พบว่า ระยะเวลาเกือบ 700 ปี ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะระบบต่าง ๆ จะไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย แต่ด้วยระยะเวลาอันยาวนานตลอดจนในแต่ละช่วงเวลา มีความพยายามในการค้นหารูปแบบของการศึกษาสงฆ์ให้เหมาะสมกับกาลสมัย จึงทำให้ การศึกษาของคณะสงฆ์แบ่งเป็นหลายประการ อาทิ การศึกษาพระปริยัติธรรม (บาลี- นักธรรม) การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ การศึกษาพระปริยัติธรรมสามัญ การจัดการ ศึกษาแบบโรงเรียนราษฎร์ของวัด โรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญและอื่น ๆ

ปัจจุบันการศึกษาของพระสงฆ์ดำเนินการภายใต้ข้อบังคับแห่ง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ พ.ศ. 2527 ซึ่งพื้นฐานการศึกษาเล่าเรียนมีพระพุทธศาสนา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ การศึกษาหรือปริยัติ ถือเป็น องค์ประกอบสำคัญในการศึกษาทั้งภาษาบาลีและคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งเรียกว่าการศึกษา

พระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลี และในปี พ.ศ. 2514 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้เรียนวิชาสามัญควบคู่กันไปด้วย

1.3.3 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาพระสงฆ์

จากสภาพการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ในปัจจุบัน สำนักศาสนศึกษา ตามวัดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่การเรียนการสอนยังขาดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนนักเรียนปริยัติธรรม ที่สอบไล่ได้ โดยเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 40 ของจำนวนนักเรียนที่สอบ (กรมวิชาการ, 2534 : 64) สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลค่อนข้างต่ำ คือ การที่ครูสอนพระปริยัติธรรมของสำนักเรียนมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น ครูผู้สอนเหล่านี้สอนโดยเจ้าอาวาสใช้เวลานำสอนในลักษณะของการช่วยงานวัด โดยที่ครูเหล่านี้ขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการสอนและการบริหารการศึกษาส่วนมากสอนในลักษณะของพี่สอนน้องเมื่อผู้ใดสอบไล่ได้ชั้นใด เจ้าอาวาสก็จะใช้ให้สอนในชั้นที่ต่ำกว่าประกอบครูผู้สอนยังมีภาระส่วนตนในการที่จะต้องชวนชวนศึกษาให้คนมีความรู้ในทางพระปริยัติธรรมที่สูงขึ้นจึงต้องเรียนคู่ไปกับการสอนและอีกสาเหตุหนึ่งก็คือ เจ้าอาวาสมักใช้เวลานำครูสอนพระปริยัติธรรมไปปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถทำหน้าที่สอนอย่างถาวรได้ยิ่งกว่าในส่วนภูมิภาค ปัญหาการขาดแคลนครู ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนและการขาดแรงจูงใจในการสอน (ประมวล ยั่งยืน, 2536 : 28 - 29) ซึ่งตรงกับ คำกล่าวของ พระครูสิทธิธรรมานุศาสน์ (2538 : 55) ว่า “สาเหตุที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมไม่สามารถทำให้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีผู้เรียนจำนวนมากได้ก็เนื่องมาจากปัจจัยสำคัญคือขาดแคลนอาคารสถานที่ งบประมาณ อุปกรณ์การศึกษา และการประชาสัมพันธ์” จากปัญหา ดังกล่าว จำเริญ เสกฐิระ (2538 : 9) เปิดเผยว่า “การศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ในปัจจุบันได้ขยายกว้างขึ้น มีทั้งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาการขยายการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรดังกล่าวประสบปัญหาในด้านต่างๆ เพราะการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุ สามเณร เป็นการจัดแบบให้เปล่าจึงทำให้ขาดงบประมาณในการจัดการศึกษาและกรมการศาสนาได้จัดตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัย ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของพระสงฆ์แล้ว”

แม้จะประสบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของพระสงฆ์มากเพียงใด การจัดการศึกษาให้พระภิกษุ สามเณรก็ต้องดำเนินการต่อไปเพื่อมุ่งให้พระภิกษุ สามเณรได้พัฒนาตนเองประพฤติและปฏิบัติตาม พระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดี และนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กรมวิชาการ, 2534 : 7) สภาพปัญหาการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. การขาดเอกภาพในการศึกษาคณะสงฆ์การศึกษาคณะสงฆ์ ในปัจจุบันขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเนื่องจากมีหลายระบบ แต่ละระบบไม่อิงอาศัยไม่เกื้อกูลและไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ต่างคนต่างทำกันคนละทิศทาง ก่อให้เกิดความขัดแย้งสับสนแก่ผู้เรียนอาทิ การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นกับกรมการศาสนา การศึกษาพระปริยัติธรรม (บาลี-นักธรรม) ขึ้นกับคณะสงฆ์ มีแม่กองธรรม แม่กองบาลี เป็นผู้ดำเนินการสอบ แต่ไม่รับผิดชอบด้านการจัดการการศึกษา โรงเรียนปริยัติสามัญขึ้นกับกรมศาสนา

2. ไม่มีผู้รับผิดชอบในด้านการศึกษาในการศึกษาด้านปริยัติธรรม คณะสงฆ์รับผิดชอบเพียงการจัดสอบหรือวัดผล ไม่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา การสอนเป็นเรื่องของแต่ละสำนัก ศิษย์ใครก็ดูแลจัดสอนไปกัน ขึ้นกับศักยภาพและความสนใจของสมภารเจ้าวัด การเรียนการสอนจึงเป็นไปตามยถากรรม แม้ปัจจุบันจะมีงบประมาณอุดหนุนแต่ก็ไม่มีเพียงพอ การศึกษาจึงเป็นแบบที่สอนห้องหรือตัว เพื่อเข้าสอบปริมาณผู้สอนได้และผู้เข้าสอบต่างกันมาก ส่วนใหญ่มักสอบตก ซึ่งเป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นความด้อยคุณภาพ ขาดมาตรฐานทางวิชาการ

นอกจากนี้การศึกษามีลักษณะเป็นแนวดิ่ง ไม่มีการรวมทุนรวมกำลัง ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหา 2 ประการ คือ การศึกษาปริยัติธรรมไม่แพร่หลายทั่วถึง และภิกษุสามเณรผู้รับการศึกษาที่ต้องการศึกษาเล่าเรียน ต้องหลั่งไหลมาจากชนบทเข้าสู่ในเมืองใหญ่และกรุงเทพมหานคร (พระราชวรมณี, 2530 : 138 -139)

ในด้านผู้รับการศึกษาเกิดความขัดแย้งต่อเนื่องคณะสงฆ์ระดับมหาเถรสมาคม เจ้าคณะจังหวัดกับผู้เรียนโดยฝ่ายแรกเน้นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรม ในขณะที่พระภิกษุสามเณรและผู้รับการศึกษา มองไม่เห็นความสำคัญ และให้ความสนใจกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามากกว่า

1. ไม่มีนโยบายและขอบเขตการจัดการศึกษาที่ชัดเจน การขาดนโยบายที่ชัดเจนทำให้คณะสงฆ์ขาดกรอบและทิศทางที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น และอำนาจประโยชน์ต่อสังคมตามที่ควรจะเป็นยิ่งในช่วงหลังที่แยกการศึกษาของรัฐออกไปจัดต่างหากจากคณะสงฆ์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและคณะสงฆ์ ก็ยิ่งเห็นห่างไปตามลำดับ รัฐถือว่าการศึกษาของสงฆ์เป็นเรื่องภายในที่คณะสงฆ์จะจัดการหรือดูแลกันเอง เป็นลักษณะเฉพาะกิจเช่นเดียวกับการศึกษานอกระบบอื่น ๆ รัฐมอบเป็นภาระของรัฐของมหาเถรสมาคมและอุดหนุนงบประมาณเพื่อให้พออยู่ได้ มิได้มีความมุ่งหมายที่จะให้จัดการศึกษาของคณะสงฆ์มีคุณภาพเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งสำหรับประชาชน

2. ปัญหาด้านคุณค่าต่อสังคม การศึกษาปรีดิธรรมมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมและชีวิตของคนสมัยปัจจุบันน้อยลงตามลำดับ คนทั่วไปไม่รู้สึกว่าการศึกษาปรีดิธรรมเกี่ยวข้องกับหรืออำนวยความสะดวกแก่ชีวิตของเขา รัฐและสังคมลดการยอมรับและความสนใจน้อยลงทุกที จนถึงขั้นไม่รู้จัก แม้จะมีการรื้อฟื้นให้เทียบถึงขั้นกับการศึกษาในระบบของรัฐ ก็เป็นไปอย่างฝืนๆ มิใช่เกิดจากการมองเห็นความเหมาะสมที่ควรจะต้องเป็นอย่างนี้ เป็นเหตุให้ภิกษุสามเณรละเลยการศึกษาปรีดิธรรม หันไปศึกษาทางโลก (พระราชวรมณี, 2530 : 146)

3. หลักสูตรศาสนศึกษากระจัดกระจาย ไม่มีบูรณภาพ หลักสูตรสำหรับพระภิกษุสามเณรมีมากมายหลายอย่าง แต่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ ไม่มีแกนร่วมใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ หรือการบริหาร และไม่มีหลักสูตรสายหนึ่งสายใดเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่า เป็นหลักสูตรที่เพียงพอหรือเหมาะสมสำหรับเตรียมผู้เล่าเรียนให้เป็นผู้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตของคนให้เป็นไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติศาสนกิจให้ได้ผลอย่างเป็นที่น่าพอใจในยุคปัจจุบัน ดังนั้นจึงปรากฏอยู่ทั่วไปว่าพระภิกษุสามเณรแต่ละรูปจะศึกษาวิชาต่างๆในเวลาเดียวกันประมาณ 2 หลักสูตร หรืออาจมากกว่านั้น ซึ่งนอกจากไม่เหมาะกับกำลังสมองของผู้เล่าเรียน สร้างความรู้สึกสับสน กระวนกระวาย ยากที่จะให้การเรียนสายใดสายหนึ่งได้ผลดีอย่างจริงจังแล้ว ยังเป็นการยุ่งยากสิ้นเปลืองในทางบริหาร เช่น ต้องใช้ทุน สถานที่และกำลังคนเกินเท่าที่ควรตามปกติอีกด้วย (กรมศาสนา กองศาสนศึกษา ฝ่ายบริหารการศึกษาของพระสงฆ์, 2534 : 9)

4. ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐ ในอดีตสถาบันสงฆ์พึ่งพิงและรับความอุปถัมภ์จากรัฐมาตลอด ผลจากการขาดแคลนงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคด้านการศึกษาสูงกว่าคนต่างจังหวัดหรือคนยากจน บุตรข้าราชการหรือพ่อค้าได้รับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยสูงถึง 75% ขณะที่บุตรของชาวไร่ชาวนามีโอกาสได้รับการศึกษาสูงเพียง 6% มหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา สำหรับคนยากจนไม่ได้รับการเกื้อหนุนจากรัฐบาลพอเพียงเท่าที่เทียบกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ (พระราชวรมณี, 2525 : 91)

5. ขาดการระดมสรรพกำลังจากองค์การศาสนาและศาสนิกชน เพื่อให้มีการทำนุบำรุงอุปถัมภ์ศาสนาอย่างมีระบบและเกิดผลในการปฏิบัติ ควรจะมีการสร้างเครือข่ายและการประสานงานที่ดีระหว่างองค์การศาสนากับประชาชน หรือระดมทรัพยากรจากชุมชนมาทำนุบำรุงการศึกษาของคณะสงฆ์ แต่การศึกษาสงฆ์เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันขาดการระดมสรรพกำลังจากองค์การศาสนาและศาสนิกชน

สภาพการณ์เช่นนี้เอง การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์โดยภาพรวม จึงประสบความยุ่งยากและดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและมีความสับสนในการสนับสนุนของคณะสงฆ์ระดับสูงและการอุดหนุนจากรัฐ ขณะที่การศึกษาทางโลก ได้รับการพัฒนา จนมีความก้าวหน้า แต่การศึกษาด้านพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

1.3.4 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานและการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กิตติ ชีรศานต์ (2539 : 23-27) ได้ศึกษาและรายงานการประเมินผลโครงการสนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2530 และการติดตามผลการดำเนินงานปี พ.ศ. 2535 พบว่าการจัดการศึกษาของพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ผ่านมาต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานและบริหารหลายด้าน ทั้งนี้ นอกจากสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ อันเป็น องค์กรหลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาของสงฆ์โดยตรง แล้วยังฝากการบริหารการศึกษาไว้กับการปกครองของคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจะมีอำนาจในการดำเนินงานทุก ๆ อย่าง ทำให้เกิดปัญหาความสนใจทางการศึกษาไม่เท่าด้านการปกครองและศาสนสมบัติ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ อาจสรุปเป็นด้าน ๆ คือ

1.3.4.1 ด้านการบริหาร

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก่อนช่วงขาดประสิทธิภาพทางการบริหาร ในแง่ของการเอาใจใส่ดูแลของหน่วยงานระดับบนรวมทั้งการขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ สภาพเช่นนี้ทำให้การพัฒนาทางปริมาณและคุณภาพยังไม่มากนัก เกิดการเหลื่อมล้ำกันระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เช่นในระดับ โรงเรียน โรงเรียนไหนมีรายได้มากก็สามารถจ้างครูที่มีความรู้ความสามารถตามความต้องการได้มาก สามารถจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและอาคารสถานที่เรียนได้เพียงพอ โรงเรียนที่มีผู้บริหารการศึกษาที่ดูแลเอาใจใส่การศึกษา ก็หาช่องทางเป็นการส่วนตัวติดต่อขอความช่วยเหลือจากทางราชการที่เกี่ยวข้องได้เช่นกรมวิชาการ กรมการศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือกรมสามัญศึกษา สำหรับการบริหารการศึกษาในระดับสูงกว่าระดับโรงเรียนที่ขาดการประสานงานกันอย่างดีพอไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจนระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกับศูนย์ครูปริยัตินิเทศประจำจังหวัด เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศาสนศึกษาของจังหวัด การบริหารการศึกษาในจังหวัด การบริหารการศึกษาในจังหวัด รวมทั้งนิเทศการศึกษา

1.3.4.2 ด้านวิชาการ

ปัญหาด้านวิชาการ พบว่า ตำราเรียนสำหรับพระยังไม่เพียงพอ แต่จัดสถานศึกษาหนังสือยังไม่ครบชุดโดยทั่วไปจะมีเก็บไว้ในห้องสมุดของวัด แล้วพระภิกษุ สามเณร เข้าไปหยิบยืมเพื่อใช้เรียน เรียนจบแล้วจึงนำมาคืน การขาดแคลนตำราเรียนนี้เป็นปัญหาสำคัญยิ่ง และขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษาอย่างมาก อุปกรณ์ทางการศึกษาที่ขาดแคลน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ วีดีโอ เป็นต้น แม้ว่าโรงเรียนจะใช้เงินอุดหนุนของรัฐถึงร้อยละ 38.47 ในเรื่องนี้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ โรงเรียนต้องหารายได้จากทางอื่นมาช่วยเสริมเพื่อจัดหาเพิ่มเติม การขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษา ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อเทคนิคการสอนของครู ครูต้องใช้เทคนิคการบรรยายผ่านสื่อหนังสือเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 98.72 ของเทคนิคการสอนที่ใช้อยู่ เทคนิคการสอนที่รองลงมาเป็น การใช้ภาพประกอบและอื่น ๆ

เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆ และนวัตกรรมในการเรียนการสอน นับเป็นข้อค่อนข้างสำคัญของศาสนศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากขาดแคลนความรู้ในการผลิตการใช้ ตลอดจนการวัดและการประเมินผล ส่วนใหญ่ยังเน้นความรู้จากตำราและการท่องจำข้อสอบมิใช่การตั้งขึ้นใหม่เพื่อวัดความรู้ในด้านต่าง ๆ ด้านความจำ ความรู้ การนำไปประยุกต์ใช้ แต่จะส้อมจากเรื่องหรือหน้าใดหน้าหนึ่ง หรือตอนหนึ่งของหนังสือมาออกข้อสอบ ทำให้พัฒนาการด้านความคิดไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร ดังนั้น ผลผลิตที่เกิดจากการบริหารวิชาการทำให้คุณภาพไม่ได้ มาตรฐาน ผู้จบการศึกษาของสามัญศึกษามีโลกทัศน์ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร จากเดิมที่เคยดำรงชีวิตอยู่ในวงแคบแล้ว การศึกษายังไม่สามารถเปิดโลกให้กว้างขวางได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีได้พัฒนาทักษะทางความคิดและพฤติกรรมแต่อย่างใด

1.3.4.3 ด้านบุคลากรทางการศึกษา

ครูนับว่าเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพย่อมต้องอาศัยครูที่มีความรู้เหมาะสมกับวิชาที่สอน อันจะเกื้อกูลให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ตามหลักสูตรที่ผ่านมา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายังคงขาดแคลนครูที่คุณวุฒิ และคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การสอนเป็นจำนวนมาก ครูร้อยละ 19.83 มีคุณวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์ตามที่ระเบียบกำหนด ทั้งครูพระและครูฆราวาส ครูเป็นจำนวนประมาณร้อยละ 38.89 โรงเรียนต้องชวนช่วยจัดทำเอง ซึ่งครูเหล่านี้ไม่ได้รับการอนุมัติแต่งตั้งให้ทำหน้าที่สอนโดยกรมการศาสนา และครูผู้หญิงร้อยละ 4.74 อีกทั้งจำนวนผู้สอนมีไม่เพียงพอและความรู้ความชำนาญด้านการสอนมีน้อยมาก และยังเป็นผู้เรียนผู้สอนควบคู่กันไป คือ เรียนในชั้นเปรียญสูงในขณะที่ทำหน้าที่สอนพระภิกษุ สามเณร ในระดับชั้นเปรียญต่ำกว่า นอกจากนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักจะอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือเมืองใหญ่ความเจริญทางด้านศาสนศึกษาในหัวเมืองเล็ก ๆ จึงไม่อาจเจริญก้าวหน้าได้อย่างเต็มที่

การส่งเสริมครูผู้สอนทางที่ดี น่าจะส่งเสริมให้พระภิกษุที่มีคุณวุฒิและมีปริญญาทางด้านต่าง ๆ เข้าเป็นครูให้มากขึ้น อีกทั้งจะช่วยดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด หรือส่งไปศึกษายังสถาบันการศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดสรรทุนการศึกษาต่อให้จะช่วยให้การพัฒนา การศึกษาทางด้านนี้ดีขึ้น

1.3.4.4 ด้านอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ นับเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวนประมาณครึ่งหนึ่ง ขาดแคลนสิ่งนี้จากการสำรวจปี 2539 พบว่าโรงเรียนร้อยละ 51.5 มีอาคารเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนเหล่านี้จะต้องจัดการเรียนการสอนไปเท่าที่จะทำได้โดยให้นักเรียนไปใช้สถานที่เรียนที่อื่นแทน เช่น สร้างห้องเรียนชั่วคราว ใช้โบสถ์ ศาลาการเปรียญ หรือบริเวณกุฏิ หรือมีฉะนั้นก็รับนักเรียนจำนวนจำกัด

อาคารสถานที่ สำหรับการศึกษาระดับมัธยมก็มีไม่แน่นอน ส่วนใหญ่อาศัยโบสถ์ วิหาร หรืออาคารเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด มีเพียงบางวัดเท่านั้นที่มีอาคารเรียนแน่นอนงบประมาณเพื่อการนี้ก็ไม่ค่อยมีโดยตรง แต่มักจะแบ่งไปกับการบูรณะวัดและพัฒนาวัด

แม้อาคารเรียนหรืออาคารที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะไม่มีอย่างสมบูรณ์ แต่วัดก็สามารถแก้ปัญหาได้ โดยใช้อาคารทางศาสนาสมบัติที่ใช้ในกิจกรรมของสงฆ์ได้เพื่อบรรเทาการขาดแคลน ซึ่งบางวัดต้องการความเป็นเอกเทศ อาจขอเงินบริจาคช่วยสร้างอาคารโดยเฉพาะการศึกษาพระปริยัติธรรมขึ้นก็ได้ จะช่วยให้การใช้ประโยชน์ได้อเนกประการ

1.3.4.5 ด้านงบประมาณ

การขาดแคลนงบประมาณ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้กว้างขวางอย่างมีคุณภาพ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะจัดหาหรือจัดจ้างครูและอุปกรณ์การสอนที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการได้อย่างเพียงพอไม่สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษารวมทั้งไม่สามารถขยายสถานที่เรียนให้สอดคล้องกับจำนวนของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นหากเป็นวัดขนาดใหญ่ที่มีรายได้จากการบริจาค และมีทรัพย์สินของวัดมากก็จะไม่เป็นปัญหานัก ที่เป็นปัญหามากจะเป็นวัดที่มีขนาดเล็ก และมีรายได้จากทางอื่นน้อย

ในภาครัฐนอกจากจะให้การอุปถัมภ์ด้านอื่น ๆ และการจัดตั้งกรมการศาสนา เพื่อทำหน้าที่สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคมแล้ว การให้งบประมาณยังเป็นแนวทางหนึ่งในการให้การสนับสนุน โดยมหาเถรสมาคมจัดงบประมาณศาสนสมบัติกลางมาสมทบด้วย แต่ปรากฏว่างบประมาณที่ได้รับน้อยมาก เมื่อเทียบกับกิจการศึกษาทางโลก

นั่นคือในปี พ.ศ. 2534 ได้รับการจัดสรรรวมทั้งสิ้น 578,693,700 บาท (กรมการศาสนา กองศาสนศึกษา ฝ่ายบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์, 2534 : 21) ได้รับจัดสรรเป็นงบประมาณ เพื่อพัฒนาการศึกษาเพียง 26,310,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.54 ของงบประมาณทั้งหมด ในขณะที่งบประมาณส่วนใหญ่กลับเน้นไปที่งานด้านการบูรณะและพัฒนา อันเป็นงานด้านวัตถุ แม้ว่าจะบางส่วนจะเกี่ยวข้องกับการศาสนศึกษา ก็มีได้เกี่ยวข้องในส่วนของงบประมาณ ศาสนาสมบัติกลางที่ให้การสนับสนุนแก่การศึกษาโดยตรง ในปี พ.ศ. 2533 เพียง 7,000,000 บาท ทั้งที่รายรับจากศาสนาสมบัติกลางสูงถึง 136,257,120 บาท คิดเป็นร้อยละ 05.13 และงบประมาณใช้ในการอุดหนุนครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม อุดหนุนค่านิตยภัต เลขานุการแม่กองธรรมสนามหลวงแม่กองบาลี สนามหลวงและอุดหนุนโรงเรียนพระสังฆาธิการ จะเห็นได้ว่ามิได้ลงไปถึงสถานศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ โดยตรง

1.3.4.6 ด้านธุรการและการเงิน

ปัญหาด้านนี้ พบว่ายังขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติในการใช้ภาษาไทยดี เช่น การสะกดตัวการ์นต์ วรรคตอน แม้นย่อศัพท์ และคำแปลในพจนานุกรม นอกจากนี้ยังต้องประกอบด้วย คุณสมบัติเฉพาะตัว คือ มีความละเอียดรอบคอบ สุขุมและรวดเร็ว โรงเรียนอาจหาบุคลากรที่เป็นฆราวาสเข้ามาทำงานด้านนี้ เพื่อเสริมงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.3.4.7 ด้านการบริหารกิจการนักเรียน

ด้านการบริหารกิจการนักเรียน พบว่าผู้บริหารยังขาดความรู้ ความเข้าใจหลักการจัดการ และดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญ ไม่มีเวลาทุ่มเทให้นักเรียน และไม่มีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองที่จะคอยช่วยเหลือนักเรียน

1.3.4.8 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาทรัพยากรไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ โดยเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ และการให้บริการแก่ชุมชน

จากกล่าวโดยสรุปว่า วัดมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาให้กับบุคลากร ของวัดเอง ได้แก่ พระภิกษุ สามเณรและประชาชนโดยทั่วไปมาช้านานแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ระยะเวลาหลังบทบาทการจัดการศึกษาของวัดเริ่มจำกัดอยู่เพียงการให้บริการการศึกษาพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร เท่านั้น เมื่อรัชกาลที่ 5 ทำการปฏิรูปการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศให้เป็นแบบสมัยใหม่ เหมือนนานอารยประเทศฝ่ายตะวันตก การจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไปจึงได้โอนให้เป็นหน้าที่ของรัฐและเอกชน วัดไม่ต้องทำบทบาทนี้อีกต่อไป จนกระทั่งความต้องการด้านบุคลากรของประเทศ รวมทั้งพระภิกษุ สามเณร ที่ต้องการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น ทั้งความรู้ทางสามัญและอาชีพ จึงทำให้ส่งผล

กระทบต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามไปด้วย ดังนั้น คณะสงฆ์จึงร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2514 เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร ได้เรียนสายสามัญควบคู่กันไป นับแต่นั้นมาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็ได้พัฒนามาเป็นลำดับ จากกิจการของโรงเรียนที่มีอยู่เดิมในปีแรก 51 โรงเรียน นักเรียน 4,800 รูป ได้เพิ่มขึ้นเป็น 109 โรงเรียน นักเรียน 15,240 รูป ในปี 2534 อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์การจัดการศึกษาจะพบว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องประสบกับปัญหานานาประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐบาลชุดต่าง ๆ ในระยะที่ผ่านมายังไม่เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ เพราะเป็นกิจการของสงฆ์อันเป็นความเชื่อกันมาตลอดระยะเวลา 100 กว่าปี นับแต่การปฏิรูปประเทศด้วยเหตุนี้รัฐจึงไม่มีนโยบายที่จะให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนอย่างจริงจังงบประมาณที่รัฐให้การอุดหนุนแก่โรงเรียนเหล่านี้ที่ผ่านกรมการศาสนาจึงเป็นเพียงน้อยนิด โรงเรียนที่เปิดการสอนต้องหารายได้จากทางอื่นมาชดเชย หรือมิฉะนั้นก็ต้องเสี่ยงระเบียบเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินต่อไปได้ โรงเรียนต้องอยู่ในสภาพอดขัด ฝืดเคืองทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ อุปกรณ์การศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่มีคุณวุฒิในปริมาณเพียงพอยิ่งกว่านั้นในด้านการบริหารการศึกษาก็ค่อนข้างขาดประสิทธิภาพไม่มีการประสานงานกันที่ดีพอระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระหว่างระดับอำนาจการและระดับปฏิบัติการ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังนี้

สายทิพย์ จิตตมาศ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในสังคมไทย 2489-2526 พบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง มีบทบาทต่อสังคมไทยหลายประการ คือ มีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งในทางศาสนาและวิชาการสมัยใหม่และมหาวิทยาลัยสงฆ์ยังได้จัดหลักสูตรให้พระภิกษุได้ออกปฏิบัติศาสนกิจ ในการพัฒนาชนบท โดยการพัฒนาวัด พัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาจิตใจและพัฒนาสติปัญญา รวมทั้งการศึกษา ตลอดจนได้ การบริการและการสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับพระมหามณเฑียร ชีวานนโท (จารังกิจ) (2534 : อินเทอร์เน็ต) ซึ่งได้จัดทำวิทยานิพนธ์ ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยสำหรับพระภิกษุ สามเณรในช่วงปี พ.ศ. 2489 – 2530 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบวกและด้านลบ จากการศึกษาพบว่า การศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรมีหลายประเภท แตกต่างกันทั้งด้านการบริหารและหลักสูตร พอสรุปได้ ดังนี้คือ

1. การศึกษาที่เป็นระบบของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ เป็นอิสระต่างหากจากรัฐ คณะสงฆ์เป็นผู้จัดดำเนินการเอง ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีเดิม ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นผู้นำองค์สำคัญในการปฏิรูป การศึกษาระบบนี้ ซึ่งเริ่มมาแต่รัชสมัยในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา และคณะสงฆ์ได้ถือเป็นแบบแผนจัดดำเนินการสืบต่อมาโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขที่สำคัญใด ๆ เลย จนกลายเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความ ขัดแย้งทางด้านความคิดเห็น ระหว่างพระเถระผู้ใหญ่ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบทางการบริหาร ซึ่งต้องการอนุรักษ์ของเดิมเอาไว้ กับพระภิกษุสามเณรรุ่นใหม่ที่ต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข ด้านการบริหารและหลักสูตรให้เหมาะสมยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้สอดคล้องกับระบบของรัฐ ได้แก่ การศึกษาใน รูปมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ สภากาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเริ่มดำเนินการมาเมื่อปี พ.ศ. 2489 และ พ.ศ. 2490 ตามลำดับ เพื่อ จัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาชั้นสูงควบคู่กับวิชาการทางโลกแก่พระภิกษุสามเณร การศึกษาระบบนี้ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากคณะสงฆ์ พ.ศ. 2512

3. การศึกษาที่รัฐกำหนดขึ้นตามความเห็นชอบของคณะสงฆ์ ได้แก่ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ มัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มจัดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา โดยมีหลักสูตรทั้ง วิชาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษา

สำหรับสถานภาพของพระภิกษุสามเณรที่บวชเรียนตามประเพณีของไทย และอยู่ครองเพศบรรพชิตเป็นเวลานานนั้น ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวกสิกรที่ยากจนในท้องถิ่น ชนบทที่ ห่างไกล และเป็นบุคคลที่มาจากกลุ่มชนที่เสียเปรียบในสังคมในด้านโอกาสทาง การศึกษาตามระบบการศึกษาของรัฐ

การดำเนินการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์สำหรับพระภิกษุสามเณรพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีเดิม ทั้งในด้านการบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดผล รวมถึงใน ด้านคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา อันเป็นผลมาจากการไม่ได้รับความเอาใจใส่ หรือ ใส่ใจอย่างจริงจังจากรัฐและคณะสงฆ์ อย่างไรก็ตามแม้การจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุ สามเณรจะมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นอันมาก แต่ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ก็ได้มี บทบาทไม่น้อยเลย ในฐานะเป็นช่องทางการศึกษาของบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม ช่วยผ่อน เบาปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของรัฐ รวมถึงช่วยส่งเสริมและฝึกอบรมบุคลากรให้ มีคุณภาพที่ดีแก่สังคมส่วนรวมและแก่พระศาสนาอีกด้วย

สุแทน โคตรภูเวียง (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคคณะสงฆ์ 9 พบว่า

1. โครงสร้างการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาค คณะสงฆ์ 9 ส่วนใหญ่ จะมีโครงสร้างการบริหารที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นแบบโครงสร้างสายงาน หลัก โดยมีผู้จัดการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด รองลงมามีครูใหญ่ หัวหน้าฝ่ายรับผิดชอบงานฝ่าย ต่างๆ ลดหลั่นกันลงมา ซึ่งมักจะมี 4 ฝ่าย คือ ชุรการ วิชาการ ทะเบียนและปกครอง

2. โรงเรียนได้ปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทั้ง 6 ด้าน คือ วิชาการ บุคลากร ชุรการ กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชน

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารส่วนใหญ่ เกิดจากโครงสร้างการบริหารที่ขาดความชัดเจน และเกิดจากการขาดแคลนปัจจัยการบริหารสำคัญ ได้แก่ เงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความสามารถทางการศึกษา

ภุริสา ปราบริปู (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารผู้สอนและผู้เรียน 6 ด้าน พบว่า

1. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการบริหารงาน วิชาการ บุคคล ชุรการและการเงินอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม กิจกรรมนักเรียน การสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และโดยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง

2. สาเหตุสำคัญของปัญหาการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานชุรการและการเงินและการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เกิดจากปัญหาทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ คนและวิธีการจัดการ ตามลำดับ

3. สาเหตุสำคัญของปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดจากปัญหาวิธีการจัดการ คน เงินและวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

4. สาเหตุสำคัญของปัญหาการบริหารงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เกิดจากปัญหาคน เงิน วิธีการจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

นุศรา โอริคาสะ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียน การสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา ในด้านการใช้หลักสูตร วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรการใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากทุกด้านดังนี้ คือ ด้านการใช้หลักสูตร วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหามากในด้านการใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน แต่มีปัญหาน้อยในด้านการใช้หลักสูตร วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการวัดและประเมินผลการเรียน

ทวิ ศันสนีย์พันธ์ และเดชา พวงงาม (2537 : อินเทอร์เน็ต) ได้ดำเนินการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า

1. ผู้บริหาร ผู้จัดการและครูสอนในโรงเรียน เห็นว่า โรงเรียนได้ดำเนินการด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และวัสดุ ครุภัณฑ์ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยด้านที่เห็นว่าได้ดำเนินการมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านบุคลากร รองลงไปได้แก่ ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน และด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ตามลำดับ โดยรายการที่ปฏิบัติน้อยกว่ารายการอื่น ๆ ของแต่ละด้านประกอบด้วย การนำวัดกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ ในการบริหารงาน การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน การส่งเสริมช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความขาดแคลน การจัดให้มีห้องประกอบ เช่น ห้องสมุด ห้องทดลองและห้องอื่น ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม การฝึกอบรม ครูให้สามารถจัดทำและใช้อุปกรณ์การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การได้รับเงินอุดหนุนช่วยเหลือจากบุคคล หรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ และการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐอย่างเพียงพอ

2. ผู้จัดการ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนในระดับปานกลาง โดยด้านที่เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านบุคลากร รองลงไปได้แก่ด้านการบริหารงาน ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการส่งเสริมสนับสนุน โดยการที่เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากกว่ารายการอื่น ๆ ในแต่ละด้านประกอบด้วย การควบคุมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามหลักการและแนวทางของระเบียบ การสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียน ตามเกณฑ์การจัดให้มีห้องเรียนอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน การจัดให้มีการจัดและ

ประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสอดคล้องกับหลักสูตร การจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนและการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียน นักศึกษาให้ได้รับการศึกษาระดับสูงต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537 : อินเทอร์เน็ต) ได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมการศาสนาปีการศึกษา 2535 ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินงานโครงการ พบว่าการดำเนินงานโครงการมีส่วนช่วยให้ผู้ที่ขาดโอกาสได้เรียนต่อเพิ่มมากขึ้นดังที่คาดหวัง แต่ยังไม่ครอบคลุมผู้ที่ต้องการเรียนทั้งหมดและการเรียนการสอนมีปัญหาหลายประการที่สมควรได้รับการแก้ไข ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

1. มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเกินเป้าหมายของโครงการร้อยละ 155 โดยโรงเรียนทั้งหมดกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ เป็นร้อยละ 24.10 ของอำเภอทั้งหมดทั่วประเทศ

2. จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปี 2535 เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 40.39 เมื่อเทียบกับปี 2534 และนักเรียนร้อยละ 9.47 ลาออกกลางคันระหว่างเรียน เนื่องจากสาเหตุลาสิกขา ย้ายไปเรียนที่อื่นผลการเรียนไม่ดี อายุมาก และสุขภาพไม่ดีตามลำดับ

3. นักเรียนเกือบทั้งหมดมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ผู้ปกครองของนักเรียนร้อยละ 86.92 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 7.57 ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 3.72 ประกอบอาชีพค้าขายและร้อยละ 1.79 รับราชการ

4. โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการเรียนของนักเรียนได้ทั้งหมด โรงเรียนสามารถรับนักเรียนได้ร้อยละ 81.40 ของจำนวนที่มาสมัครและรับนักเรียนได้ร้อยละ 83.62 ของแผนการรับ สาเหตุสำคัญเนื่องจากโรงเรียนขาดความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ บุคลากร ขาดงบประมาณในการบวช นักเรียนสอบไม่ผ่านและนักเรียนมีหลักฐานการสมัครไม่ครบ

5. นักเรียนร้อยละ 59.50 ไม่มีโอกาสเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หากไม่มีการเปิดสอนหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากความยากจน

6. ความตั้งใจของนักเรียนเมื่อเรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ร้อยละ 66.85 ยังคงบวชต่อไปเพื่อเรียนต่อทั้งสายสามัญและสายบาลี ส่วนนักเรียนอีกร้อยละ 33.15 ตั้งใจจะลาสิกขาเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพ

7. ครูร้อยละ 43.56 ประสบปัญหาในการสอน ซึ่งส่วนใหญ่ที่เป็นเรื่องของวิธีการสอนเนื้อหาสาระและด้านเทคนิคการวัดและประเมินผล โดยครูที่สอนกลุ่มวิชาพระปริยัติธรรมพบปัญหาอุปสรรคด้านความยากของเนื้อหา สาระของวิชา ส่วนครูที่สอนกลุ่มวิชาสามัญพบปัญหาอุปสรรคด้านวิธีการสอนมากที่สุด โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์

8. นักเรียนร้อยละ 90.91 มีความมั่นใจว่าสามารถเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของนักเรียนกลุ่มที่ไม่มั่นใจว่าจะเรียนจบเป็นเรื่องของการขาดค่าใช้จ่ายในการเรียน ความประพฤติไม่เรียบร้อย ผลการเรียนอ่อนรวมทั้งปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงของโรงเรียน

9. ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียนมี 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน และโรงเรียน สำหรับด้านตัวนักเรียนนั้น นักเรียนร้อยละ 32.83 ยังขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสือที่ขาดแคลนได้แก่ วิชาสังคม ภาษาอังกฤษ บาลีไวยากรณ์ และคณิตศาสตร์รวมทั้งไม่มีเงินทุนเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับปัจจัยด้านโรงเรียนนั้น ได้แก่ โรงเรียนขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากรครู - อาจารย์ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน ห้องสมุด และด้วยเหตุดังกล่าวทำให้นักเรียนร้อยละ 51.13 เรียนไม่เข้าใจวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ บาลีไวยากรณ์ และวิทยาศาสตร์

10. ครูที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ มีทั้งครูประจำ และครูชั่วคราว ที่ทำงานแบบอาสาสมัคร ซึ่งครูเหล่านี้ส่วนใหญ่มีวุฒิทางธรรมและวุฒิทางโลกประกอบกัน วุฒิการศึกษาทางธรรมของครูส่วนใหญ่ คือ นักธรรมเอก ส่วนวุฒิทางโลกส่วนใหญ่ คือ ปริญญาตรีจากสาขาต่าง ๆ ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 43.31 สอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนจบมา

11. ครูประมาณร้อยละ 60 มีประสบการณ์สอน 1 - 5 ปี และสอนเพียง 1 วิชา ครูร้อยละ 34.79 สอน 6 - 10 คาบต่อสัปดาห์ ครูร้อยละ 25.75 สอน 11 - 15 คาบต่อสัปดาห์ และครูร้อยละ 39.46 สอน 16 คาบต่อสัปดาห์ขึ้นไป

12. โรงเรียนต่าง ๆ ยังขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถในบางวิชาที่ขาดแคลนมากที่สุด คือ ครูวิชาคณิตศาสตร์ ครูภาษาอังกฤษ ครูบาลีไวยากรณ์ ครูภาษาไทย ครูสังคมศึกษา ครูธรรมวินัย และครูวิชาชีพ ตามลำดับ

13. รายได้ที่โรงเรียนได้รับมากที่สุด ร้อยละ 38.81 มาจากวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ รองลงมาร้อยละ 30.34 เป็นงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาล ที่เหลือเป็นรายได้จากมูลนิธิอุปถัมภ์เงินบริจาค และค่าธรรมเนียมการเรียน

14. โรงเรียนนำรายได้ที่ได้รับไปใช้จ่ายด้านสิ่งก่อสร้างมากที่สุด คือ ร้อยละ 35.77 ของรายจ่ายทั้งหมด รองลงมาเป็นค่านิคมภัณฑ์หรือค่าตอบแทน ที่เหลือใช้จ่ายเป็นค่าภัตตาหารค่าสาธารณูปโภค สื่ออุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ

is. โรงเรียนเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาโดยเฉลี่ยเป็นเงินจำนวน 4,950 บาทต่อรูปต่อปี แบ่งเป็นงบดำเนินการ 2,930 บาท และงบลงทุน 2,020 บาท

16. นักเรียนร้อยละ 68.69 ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษารายการที่นักเรียนใช้จ่ายมากที่สุดคือ ค่าอุปกรณ์การเรียนและหนังสือเรียน รองลงมาเป็นค่าเดินทาง ค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เฉลี่ยนักเรียนรูปหนึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นเงิน 815 บาทต่อปี

17. ครู - อาจารย์ โรงเรียนได้รับค่าตอบแทนในรูปของค่านิตยภัต หรือ ค่าจ้างค่อนข้างต่ำ โดยเฉลี่ยครูร้อยละ 84.97 ได้รับค่าตอบแทนไม่เกิน 2,500 บาทต่อเดือน และครูร้อยละ 87.77 เห็นว่าค่าตอบแทนที่โรงเรียนหรือรัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอ

วัฒนา มีชูเสถ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มนโยบายการศึกษา วิเคราะห์แนวโน้มนโยบาย จุดมุ่งหมาย การจัดการและการบริหารการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ภายในสองทศวรรษหน้า โดยใช้เทคนิควิจัยอนาคต EDFR ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มในการจัดการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ด้านแนวคิด จะยึดพุทธธรรมเป็นพื้นฐานโดยใช้หลักไตรสิกขา เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของพระสงฆ์ในฐานะเป็นศาสนาทายาท และสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ด้วยการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา จะมุ่งสนองความต้องการของพระศาสนา สังคมและบุคคลจะให้รัฐบาลรับรองสถานภาพของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งและจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการศึกษาสำหรับพระสงฆ์โดยเฉพาะ

ด้านการจัดการและการบริหารการศึกษาพบว่า หลักสูตรจะยังคงมีหลายลักษณะ ทั้งสำหรับผู้บวชระยะสั้นและระยะยาว การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและนำพระไตรปิฎกมาเรียนควบคู่รถรถ การศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์จะมุ่งสนองพระศาสนาในการผลิตศาสนาทายาทเช่น จัดหลักสูตรบาทศึกษาพุทธโฆส จัดหลักสูตรสนองความต้องการของผู้เรียน ในด้านผู้เรียนจะยังเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและจะมีผู้บวชระยะสั้นมากขึ้น ด้านผู้สอนจะมีความชำนาญทั้งทางโลกและทางธรรม จะใช้เทคนิคการเรียนการสอนหลากหลาย ส่วนการวัดและประเมินผลมีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลง ขวราวาสจะเข้ามาช่วยบริหารการจัดการศึกษาสงฆ์มากขึ้น จะมีการตั้งกองทุนพระพุทธรศาสนาเพื่อสนับสนุนการบริหารการศึกษามากขึ้น บุคลากรในการจัดการศึกษาจะได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการมากขึ้น

นิตม สมบุตร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง สภาพการวางแผนพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน พบว่า กกกลุ่มมีความรู้ต่ำอยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ที่ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด สำหรับสภาพการปฏิบัติการวางแผนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดลำพูน พบว่า ชั้นเตรียมการวางแผน

และขั้นตอนลงมือปฏิบัติตามแผน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนขั้นการวางแผนและ
ขั้นติดตามและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

วินัย เก่งสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคม
สงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม
โรงเรียนกลุ่มที่ 10

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
มีสถานภาพเป็นพระภิกษุ มีพรรษาอยู่ระหว่าง 5 – 10 พรรษา อายุระหว่าง 24 – 30 ปี
ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น อายุการทำงาน 1 – 3 ปี
ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาหรือไปดูงานเกี่ยวกับการให้บริการศึกษา
สงเคราะห์ และไม่มีอาชีพอื่นเป็นงานหลัก

กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่ที่
โรงเรียนตั้งอยู่ มีสถานภาพเป็นสามเณร อายุระหว่าง 14 – 15 ปี อาชีพของผู้ปกครองเป็น
เกษตรกรมีไร่นาเป็นของตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองต่ำกว่า 1,000 บาท เข้า
มาบวชด้วยการตัดสินใจด้วยตนเองในขณะที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา และคิดว่ายังกงจะบวช
ต่อไปเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป

บทบาทพระสงฆ์ในบริการทางการศึกษา ได้แก่บริการด้านสุขภาพจิต ด้าน
สุขภาพอนามัย ด้านทุนการศึกษา ด้านที่พักอาศัย ด้านโภชนาการ ด้านอัฐบริวาร ด้านการ
สอนซ่อมเสริม ด้านอุปกรณ์การเรียน ด้านการแนะแนว และด้านกิจกรรมทางศาสนา พบว่า
พระสงฆ์มีบทบาทมากคือเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าพระสงฆ์มี
บทบาทมากในบริการด้านกิจกรรมทางศาสนา บริการด้านที่พักอาศัย

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทมากที่สุดในการปลุกฝังค่านิยม
แก่นักเรียน รองลงมาคือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และน้อย
ที่สุดคือ การทำวิจัยเพื่อประเมินความต้องการของชุมชน

ผู้บริหารโรงเรียนกับครูมีความเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในบทบาทการเป็นผู้บริหาร/วางแผน ผู้ประสาน/สื่อกลาง
ผู้ให้บริการตรง ผู้ประชาสัมพันธ์ และบทบาทเป็นผู้แสวงหาแหล่งทรัพยากร และเป็นการ
ให้บริการ ด้านสุขภาพจิต ทุนการศึกษา ที่พักอาศัย โภชนาการ อัฐบริวาร และด้าน
กิจกรรมทางศาสนา

ครู (พระกับคฤหัสถ์) มีความเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ บทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา และในบริการด้านการสอน
ซ่อมเสริม

ด้านปัญหาอุปสรรค พบว่า มีปัญหาอุปสรรคมากเกี่ยวกับพระสงฆ์เอง คือ พระสงฆ์ขาดความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และขาดความกระตือรือร้นที่จะทำงานด้าน การศึกษา เนื่องจากขาดบุคลากรพระสงฆ์จึงเป็นผู้ทำหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน

พระสาย แวงคำ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ เห็นว่ามีปัญหาการบริหารงาน วิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 โดยภาพรวมและเป็นราย ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเห็นว่ามีปัญหาด้านการประเมินผล การจัดการงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านประเมินผล การจัดการงานวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนและงาน ทะเบียนนักเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้าน การวางแผนงานวิชาการ และด้านการจัดการเรียนการสอน

2. บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน เห็นว่ามีปัญหาการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 เป็นรายด้าน 3 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเห็นว่ามีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน การสอนและงานทะเบียนนักเรียน และด้านการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

พระมหาสมคิด ตะวังทัน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียน การสอนของครูอาจารย์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า

๑. ครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมและเป็น รายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการใช้สื่อการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านการจัดทำแผนการสอน ตามลำดับ เมื่อ พิจารณาปัญหาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและ รองลงมาในแต่ละด้าน ดังนี้ หลักสูตร คือ เนื้อหาไม่สัมพันธ์กับจำนวนคาบที่กำหนด รองลงมา คือ ความเข้าใจเนื้อหา หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรก่อนวางแผนการสอน การจัดทำแผนการสอน คือ เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าได้ตรงตามสภาพของผู้เรียนและ สิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ วิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชา เพื่อทำ แผนการสอน การใช้สื่อการสอน คือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ การวัดผลและประเมินผล คือ นักเรียนได้ทราบผลการวัดผลหลังการวัด ทันที รองลงมา คือ ผู้บริหารติดตามการปฏิบัติงานของครูและนิเทศอย่างต่อเนื่อง

2. ครูอาจารย์ที่เป็นบรรพชิตและครูอาจารย์ที่เป็นฆราวาส มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

บพิตร วิทยาวิโรจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและผลผลิต ด้านปัจจัยมีความพร้อม ส่วนปัญหาที่พบในด้านปัจจัย คือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดแคลนงบประมาณ ส่วนด้านกระบวนการ คือ ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีฐานะยากจน

พระครูสิริวิชัยธัช (มุลตรี กังชุย) (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า บุคลากรโดยรวมเห็นว่า มีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวม และ 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติอีก 4 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือ ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายและเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง และด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นว่ามีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง และด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน และเห็นว่าการปฏิบัติเป็นรายด้านอีก 5 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ยกเว้นครูผู้สอนเห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางอีก 2 ด้านคือ ด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายและเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้านการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้านพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยมีรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ จัดกิจกรรมเรียนเสริมก่อนรับเข้าเรียนศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร ศึกษาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ แล้วนำมาปรับใช้ในกิจกรรม การเรียนการสอนให้เหมาะสม แจ่มจุดประสงค์ในการเรียนให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าเพื่อแสวงหาคำตอบ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตตามความถนัด

และเหมาะสม จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน จัดกิจกรรมการทำงานเป็นระบบทีมโดยอาศัยหลักประชาธิปไตยตามมติของกลุ่ม และมีการประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัยของนักเรียน

สมบัติ เกตุแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมประเภทอยู่ประจำกับนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมประเภทไป – กลับ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมประเภทอยู่ประจำและประเภทไปกลับแตกต่างกัน โดยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางด้านจริยธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียนประเภทไปกลับมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนอยู่ประจำ และพบว่าปัจจัยส่วนตัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัว อาชีพหลักของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางจริยธรรมของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยทางด้านการเรียนการสอน ปัจจัยด้านวิถีชีวิต ก็มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางด้านจริยธรรมของนักเรียนด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ได้เสนอแนะให้ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้จัดกิจกรรม เพื่อเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมให้กับนักเรียนและให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางโรงเรียนและให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วก็ควรให้มีการสับเปลี่ยนบุคลากร เพื่อให้มีพระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในการอบรมสมาธิภาวนาให้กับนักเรียนได้ทั่วถึงกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางจริยธรรมได้มากยิ่งขึ้น

มงคล สิทธิหล่อ (2545 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนจำนวน 14 รูป และครูผู้สอน จำนวน 160 คน/รูป การวิจัย พบว่า ความพร้อมในการจัดการศึกษา ด้านบุคลากร มีความเพียงพอในเชิงปริมาณ แต่ขาดแคลนในเชิงคุณภาพ ด้านอาคารสถานที่ มีเพียงพอ แต่ไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ มีความขาดแคลนไม่เพียงพอ ส่วนสภาพการบริหารโรงเรียนด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุมงานโรงเรียนได้ดำเนินการครอบคลุมทุกด้าน แต่ยังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารยังไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของการจัดการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ สำหรับสภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนได้ดำเนินการ ด้านการวางแผนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล ตามสภาพที่สามารถทำได้ ยกเว้นด้านสื่อและนวัตกรรม โรงเรียนดำเนินการน้อย ได้แก่ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย นอกจากนั้น โรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนการนิเทศจากหน่วยงานภายนอกน้อยเกินไป

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้ทราบว่า การดำเนินการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ สำหรับพระภิกษุสามเณร ถือเป็นช่องทางการศึกษาของบุคคลผู้ครองเพศบรรพชิต ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ประกอบกับการไม่ได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจังจากรัฐและคณะสงฆ์ ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งในด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดผล รวมถึงคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา โดยมีปัจจัยพื้นฐาน 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน และโรงเรียน สำหรับด้านตัวผู้เรียนนั้นยังขาดแคลนหนังสือและไม่มีเงินทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน ส่วนโรงเรียนก็ยังคงขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากรครู อาจารย์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ เนื่องจากขาดการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ รวมทั้งการจัดโครงสร้างการบริหารยังไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของการจัดการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ ทั้งนี้ เมื่อจัดเป็นหมวดหมู่แล้วสอดคล้องกับแนวทางการบริหารงานของสถานศึกษาที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และการบริหารทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลของการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3. กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ซึ่งได้แบ่งการบริหารงานของสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านการงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป มาสร้างเป็นกรอบความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

